

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Drövs h:r Adress: Stenbygd, Skimmingså
 Socken: " Berättat av: "
 Uppteckningsår: avskrift 1943 Född år " i "

(avlidet)

Avskrift av folkminnesuppteckningar av J. Berg-
 ström (orig. finns hos Vemmenhögskv. häradssam-
 minnes- och hembygdsförening, Francheholm)

Dialekt- och
 språkprov
 avskrift av
 Landshöv-
 skans arkiv, Lund

Historier, lek av, eld, den, tiggare, all,
 talesätt, gåtor, ord, språk, ord, tär, kloka, skola

m. m.

ACC. N:R **M. 9033** :1-64.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Upptecknat av:*
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: *Född år* *i*

FOLKMINNESUPPTECKNINGAR

från Herrestads m. fl. härad

1926 - 1927

av f.d. lantbrevbäraren Jacob Bergström , Stenberget, Slimminge,
Venmenhögs hd. f. i Högestad 1864.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** :/

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Venmenhögs Adress: Stenherget
Socken: Slimminge Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år 1864 i Högestad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

EN PREDIKAN.

Kyrkoherde Måns Liljeblad i Högestad, sade i sin predikan 1875, syftande på hofveridrängar och hofveripigor vid Högestads, bar-bar-institut, med sexton timmars arbetsdag: Hvad gören i de långa söndagseftermiddagarne? Läs en i flitigt Guds ord?.

En dräng hade lust att svara följande: vi supa och spela kort liksom ni gör detsex dagarne i veckan.

Han våga ej svara högt.

En predikan i Eljaröd (Albo hä) på 1860-talet.

Evigheten! Evigheten! ja, detta är ord, som tål att tänka på. Om ett berg voro små sandkorn och en fogel vart tusende år flög dit och tog ett sandkorn och flög bort med, så skulle en gång berget vara bortfört av fogeln, men evigheten tar aldrig slut. Detta skulle innebära en varning för de fördömda.

Efetr Karl Schmidt, född i Eljaröd 1860.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033: 2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Vemmenhög Adress: Stenberget
Socken: Slimminge Berättat av: Förm. Anders Olsson
Uppteckningsår: 1926-27 Född år 1864 i Limhamn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

En historia.

Någon person talade med en bondkvinna.

Personen förebrädde kvinnan för det hon uppfostrat sin dotter så illa. Personen: hon är ju så rå och ohyvsad i sitt tal, vilket ni borde med lämpliga medel hindra. Bondkvinnan: ja, jag har på allt sätt talat för henne, att hon skall vara städad, och hyvsad i sitt tal, men det hjälper inte mer än : kyss mig i asoled.

Förman Anders Olsson, Kalkbrottets järnväg i Limhamn, 1907.

En teaterpjäs 1873. Dalby, Torna hd.

På 1860-talet hade bönderna i de socknar där hofveri ej fanns, tidningar. Under frans-tyska kriget 1870-71, voro folket i Sverige delade i två politiska partier. Somliga höllo med fransmännen, medan andra höllo med tyskarne. General Joffre var då i det kriget icke högste befälhafvare.

I franska armén var gott om landsförrädare ibland det höga

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:3.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Jacob Bergström
Härad: Vemmenhög *Adress:* Stenberget
Socken: Slimminge *Berättat av:* Per Olsson
Uppteckningsår: 1926-27 *Född år:* 1854 *i:* Dalbystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

befälet. Särskilt namnkunnig som landsförrädare var en General Basajne. Namnet är nog felstavat. På ett fastlagsgille i Dalby, Torna härad spelade de 1873 General-förrädarens roll. De redo ej och tog ringar, men annars vad gille och klädsel beträffar var tillställningen liksom i Veberöd å fastlagsgillet då de redo där och tog ringar.

Denna dragonklädda truppen skulle föreställa fransmän. En munvig skräddare spela General-förrädarens roll. Skräddaren var iförd fransk General-uniform. Naturligtvis endast något liknande. När Generalen-förrädaren kommanderat regementet så att tyskarne med lätthet kunde kringrädda och tillfångataga dem, flydde Generalen-förrädaren in i Frankrike och skulle gömma sig, men fransmännen ana förräderiet och sände en trupp efter honom att tillfångataga honom. Man hade öfvat pjäsen något före fastlagsgillet. Skräddaren, General-förrädaren skulle fara till tingshuset i Dalby och gå in på nämndemännens samlingsrum och låtsa gömma sig där. Nu kommer den uniformklädda truppen och låtsar sig söka efter Generalen förrädaren. En massa människor hade samlats för att åse skådespelet. Två föreridare och två musikanter voro med. Före-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:4**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Vennehög Adress: Stenberget
 Socken: Slimminge Berättat av: Per Olsson
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år 1854 i Dalbystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ridarne hade fanorna med liksom i fastlagsgillet i Veberöd. Generalen-förrädaren hade bett folket tiga och säga: nej, ifall någon kom och fråga efter honom. En vagn var med i mitten på truppen. I denna satt det befälet som skulle häkta Generalen-förrädaren, jämte fyra vaktmanskap. Komna till Dalby, fråga befälhafvaren i vagnen folkmassan, om de sett en general komma genom Dalby. Folket svara: nej. Men fransmännen trodde ej på uppgiften och börja leta i stallar och vrårrefter honom. De gjorde sig god tid, på det att folket på det att folket skulle få tid att se truppen och höra lite musok. När de så tyckte folket fått nog sade en af manskapet! Generalen-förrädaren har kanske gått in och gömt sig i tingshuset. De gingo in och där satt han på nämndemännens samlingsrum och samtala med ett par andra. Befälhafvaren för truppen förklara Generalen-förrädaren anhållen och nu skulle han följa med. Generalen-förrädaren: har du häktningsorder skriftligt att visa? Befälhafvaren: :nej, men Generalen skall nu följa med. Gå din väg och hämta skriftliga häktningsorder annars eger du ej rätt att häkta din öfverordnad. Befälhafvaren: tag honom och för honom till vagnen. De togo och ledde Generalen-förrädaren

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033: 5.**

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Jacob Bergström.....
Härad: Vemmenhög..... Adress: Stenberget.....
Socken: Slimminge..... Berättat av: Per Olsson.....
Uppteckningsår: 1926-27..... Född år 1854..... i Dalby.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J-

till vagnen. Generalen-förrädaren protesterar mot denna behandling, men inget hjälpte. Manskabet blef befallda att sitta under färden till gillesgården och bevaka honom, att han ej skulle kunna fly. Komna till gillesgården var en domstol tillsatt att ransaka honom. Han var munvig och kunde komma med de mest otroliga ursäkter. Rättens ordförande: Du är förklarad skyldig till landsförräderi och skall ställas inför krigsrätt, men innan vi reser åstad med honom kan han få deltaga i middagen. På grund av hans höga sociala samhällsställning, sade Befälhafvaren, får Generalen sitta i hög-sätet vid bordet, vid öfversta bordsändan och teaterspelet var slut. Sedan redo de ut och bjöd alla bönderna, där de lånt hästar, till fastlagsgille dagen efter, med två fanbärare före och på varje gård blåste och fejla musikanterna af alla krafter.

Efter uppgift af f.d. lantbrukare Per Olsson, född i Dalby 1854.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:6.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Bara Adress: Stenberget
Socken: Genarp Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

LEKAR.

När några manspersoner voro på arbete, så under middagsrasten, 1 timme, sökte de spela varandra ett spratt. Vid Svarfwaretorpsgård, Häckeberga gods, Genarps-socken, voro några arbetare på 1880-talet och högg vårsäd. Arbetare från Kläggeröd i Slimminge socken gingo där på arbete.

En gammal gubbe, något vresig, sökte en af arbetarne spela ett spratt. Denne tog en sten och låste fast i gubbens tröjärmar. Om kvällen skulle gubben taga sin tröja, en sten var fastlåst i ärmarna. Gubben kände ej till hur att borttaga den och fick den ej af tröjan. Han måste taga tröjan öfver axeln och bära hem den, men vid hemkomsten kunde han ej borttaga stenen, utan måste skära tröjärmarne i sönder. Denna leken praktiserades i Högestad-Baldringe i början på 1870-talet.

En annan lek var att taga en tröja ur ett band. Man lade ett säckband dubbelt och stack det in i knapphållet och lade det i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad: Bara Adress: Stenherget

Socken: Genarp Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

en rännsnärja. En person skulle hålla i bandändarne, medan den andre skulle taga tröjan ur bandet. Detta var ju för din invigde en lätt sak..

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:8.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Torne Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

§

En annan lek som praktiserades i Efverlöf var att taga en sax ur ett band. Denna lek har undertecknad aldrig sett å annan plats. Man lägger ett säckband dubbelt. Sticker det genom ena saxöglan och slår en rännsnärja. Sedan slickar man båda ändarne genom andra saxöglan. Nu skall en person hålla i båda ändarne, medan den andre tager saxen ur bandet. Detta är mera invecklat och vittnar om att uppfinnaren varit mycket sinnrik.

På 1870 talet var det brukligt i Benestad, Ingelstads härad att taga ringar ur travekontor. Det fanns både trafvekontor af trä och metall. De voro också mycket invecklade.. - Travekontor kommer utaf ordet, trafva = arbeta med händerna.

En lek i Bläntarp. Jag skall kunna göra så många skoppligar för hand och kasta på golvet att du skall ej kunna hinna plocka upp dem. Å, jo, jag skall nu plocka upp dem. Börja nu skall vi få se. Den andre börjar tillverka pligg. Den förste pliggen kastar han under sängen, den andre under kakelugnsbänken och strör så omkring dem. Upplockaren blir bet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:9.**

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads..... Adress: Stenberget
Socken:..... Berättat av:.....
Uppteckningsår: 1926 -27..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

I Löfvestad var det brukligt att drängarne om kvällarne skulle skrämma pigorna.

I Vasatorp 1877 hade tvenne söner på stället lagt sig under pigesängen. När pigorna lagt sig skrapa de i sängen. Ena pigan: vad är det? Undertecknads syster Anna född 1853 störst piga: jag vet det ej. Det skrapa ånyo. Ena pigan läste fader vår och herren välsignes högt. Dett hjälpte ej. Det skrapa ånyo. Min syster sade: här är bestämt något djur under sängen. Hon beslöt sig för att stiga upp och tända pråsan, men för att djuret ej skulle bita henne i benet, hoppa hon hän på golvet. I hoppet kunde ej ene drängen hålla sig och slog upp ett gapskratt. Gåtan var löst. Så försökte drängarna på alla upptänkliga sätt, de mörka vinterkvällarne, att skrämma pigorna. Sedan skrattade de åt sina bragder och tyckte det var kvickt.

En lek särskilt i Lövestad var att narra varandra "april". I skolan: du har spillt på dig. Då denne såg efter: april, din gamla fil. Men somliga af dessa lekar voro ytterst råa.

f.d.Ladufögde Anders Hans kvinna i Södra Svartskylle, Säfver-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:10.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

stad sade till en sextons års drängpojke 1875. Här är några gryn i denna säcken, vill du gå hän till Höggsjan med dem och tacka för lånet. Kommen hän till Höggsjan hade han aska i säcken. Höggsjan:di har narrat dig april.

Bygdelif i Högstad 1870.

På sommaren såg undertecknad hur statkarlar gick om sommaren och dref å trädan med årder med "studar" som dragare. Allt arbete vid gården utfördes med hofveri- och dagsvärken. Omkring 20 statkarlar voro lagstadda. Vid gården fanns omkring 160 nörkreatur. Mjölken gick två gånger om dagen till Örups-gårdens mejeri. Kostallslängan och fårhuset, jämte en hjälm byggdes då. Fårhuset rymmande omkring 200 får. Två fåra-herdar. Den ene hade en hund som hette svittsa. Denna hunden hade en nosgrinna på, på det han ej skulle bita fåren. Denne fårachefen med hund hette Per kåst. Hvarje morgon skulle han gå upp i köket å slottet och få en liter kärnmjolk och en skiva bröd till hunden. Per kåst åt själv hundmaten. Varje fredag skulle Per kåst om vintern gå upp i köket

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033**://

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och draga smörtjärnan en timmes tid. Vid slutat arbete fick han af Fru Platen en kärnesmörmad. En liten skiva grovbröd med smör på. Så tog han sin mjölkbytta med ismulat en skiva bröd åt hunden. Han fick aldrig en måltid mat. En gång 1870 hade ett får dött ute på marken långt från gården, när Ljunghusen, där de fattige bodde. Per kåst till undertecknads moder: Bolla: vill du rulla till gården med fåret. Bolla rulla och undertecknad följde med. Bolla trodde att hon skulle få en bit av fåret i ersättning. Fru Platen: Ack! Jesus! det var väl det var ett af Grefvens får. Fru Platen till en piga.: spring efter Göran och säg han kommer upp i källaren och tager skinnet af fåret, så skall vi hafva det till middagen. Naturligtvis tjänarne. Bolla fick gå och fick ingen ersättning för sitt arbete.

Kammarjunkaren hade omkring 100 gäss. Platsjan befallde fattighjonen att skiftas till att vakta dem om sommaren på trädan, utan ersättning. De hjonen som ej orka gå, måste lega andra barn. De kunde ej betala, men lofva barnen ersättning och det blef vad de fick. En gång kom turen till Bolla Berg att vakta gässen sin dag. Förste ryktaren Jakob Jönsson, Jacob Sjön, Jacob Ryktare,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 :12.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

skulle räkna gässen morgon och kväll. Då Bolla Berg skulle köra ut gässen sade hon åt Jacob Ryktare: denna gässling dör snart, nu ser du hur det är. Jacop Ryktare till Fru Platen: en gässling är dålig. På kvällen var gässlingen dö. Fru Platen: Ack! Jesus! Bolla, en gässling är död i dag. Bolla, ja jag såg det i morse och sade till Jacob Ryktare. En liten gul gässling. Fru Platen: Bolla får ersätta gässlingen. Bolla Berg: jag eger ej ett öre, men jag har en höna och den har fem kycklingar, då får Fru Platen få dem. Fru Platen: ja, kom ned med kycklingarna. Det gjorde hon men fick ej en skifva bröd för dem. Bolla hade fyra små utmärglade barn, som höll på att svälta ihjäl, men detta hade Fru Platen (ingen känsla för. Se hvad Branting och Thorsson gjort. Gårdens svin skulle gå på trädan om sommaren och en pojke skulle vakta dem mot en lön af 25 riksdaler för sommaren 6 månader på egen kost. En ung kreatursvaktare i fäladen, höjerna, hade 83 öre om dagen på egen kost. 1877 hade statkarlar 80 kr om året i kontant lön jämte 7 tunnor spannmål, något lass torv och bränsle, jämte ett litet stathål att krypa in i om nätterna. Fårachefen Per kåst skulle vakta fåren om dagen och om nätterna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:13.**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

LUNDS U
FOLKMINI
ARKIV

14

skulle han om sommaren ligga i en ryktarebod vid blekeplatsen och vakta Fru Platens räckor, linväf. Slafvarne behöfvde naturligtvis ingen sömn. Och pryl fick både gamla och unga.

8 studa gick för tröskmaskinen och i mitten under bommarne, var en golfyta, där gick körsvennen och friska på studana. När de skulle spännas för eller från tog en piga i hvarje stud i hornet och ledde dem så till kolan, = manesed = kostallet.

1871 på hösten anskaffades ångtröska, och studana fingo taga farväl. Bönderna i Löfvestad körde med studa hela 1870 talet.

I april börja soldaterna ställa sig i torvgrafvarna och skuro torf till gården och till eget behof. De hade ackord och kunde förtjäna en riksdaler om dagen, men att stå barfota i det kalla vattnet från morgon till kväll var hälsofarligt. Soldatkvinner rulla torf 67 öre om dagen på egen kost. Men bönderna betala mindre. Här besannas ordspråket: Tjåna Herremån är fan, men

att tjåna bönder är sjelfva satan. Soldaterna gropa, läste mangel deltog i höstarbete hos bönderna, och om vintern tröska med plejel och krossa sten till vägarne. 33 öre för en tunna sten

, satte potatis ,
 löfver- och hö-
 locka potatis,
 ör 20 skålpund
 ågmjöl, en
 äppa. Somliga
 innan med spone -
 Barnen skulle
 tyrredskapet och
 om ej hade lust
 ågon präst. Ja,
 åna ditt bröd.
 storm och köld,
 n och till
 Im! Axel Daniels-
 mna rörgroper.
 h en piga, kasta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 157

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

157

snö, och på magasinet draga härpan och kasta säd. Om vinterkväl-
larne sedan alla lagt sig skulle pigorna spinna till kl elva e.m.

Slaveriet syns i sino prydno. De hade i årslön en tröja, en
kjortel, ej lifstykke, två lintyg en mark hosseto = ullgarn, en
skäppa potatis satta, sjelf anskaffa sättpotatis. Detta var hela
lönen för tjugo timmars arbetsdag. Detta var i den gamla goda
tiden..

Tändstickor.

(Torna hä)

Enkan Hanna Anders Lars i Dörröd, Veberöd, berättar: mina för-
äldrar på 1840 talet smälte svafvel och lade sex tum långa tänd-
stickor som de doppa i svafvel och då de slog med en stålrasp
på flintan öfver eld-dosan, satte de dessa stickor till och fingo
så lätt eld, men en gång sade min mor: tag denna träsko och gå
bort i huset och låna värme. Då var jag omkring sju år gammal.

Samma berättare:

På 1840 talet skulle alla ha en stock som hade brandförsäkrat.
Stocken var av bokträd rund och tjock ungefär som ett kvastskäft

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:13.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

skulle han om sommaren ligga i en ryktarebod vid blekeplatsen och vakta Fru Platens räckor, linväf. Slafvarne behöfvde naturligtvis ingen sömn. Och pryl fick både gamla och unga.

8 studa gick för tröskmaskinen och i mitten under bommarne, var en golfyta, där gick körsvennen och friska på studana. När de skulle spännas för eller från tog en piga i hvarje stud i hornet och ledde dem så till kolan, = manesed = kostallet.

1871 på hösten anskaffades ångtröska, och studana fingo taga farväl. Bönderna i Löfvestadkörde med studa hela 1870 talet.

I april börja soldaterna ställa sig i torvgrafvarna och skuro torf till gården och till eget behof. De hade ackord och kunde förtjäna en riksdaler om dagen, men att stå barfota i det kalla vattnet från morgon till kväll var hälsofarligt. Soldatkvinner rulla torf 67 öre om dagen på egen kost. Men bönderna betala mindre. Här besannas ordspråket: Tjäna Herremän är fan, men att tjäna bönder är sjelfva satan. Soldaterna gropa, läste mangel deltog i höstarbete hos bönderna, och om vintern tröska med plejel och krossa sten till vägarne. 33 öre för en tunna sten

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

och var tjugonde tunna säd i trösklön.

Om våren skuro kvinnorna potatis till sättning, satte potatis, rulla torf, kägla torf, hacka potatis, deltog i klöfver- och hö- höst, luka lin-landet, klippte får, höstarbete, plocka potatis, bröt lin och om vintern satt och spann lingarn. För 20 skålpund lin fingo de ett bröd, en kappa malt, en skäppa rågmjöl, en gåsasida, detta kallades: sponeknippa och sponeskäppa. Somliga män sutto om kvällarne och karda blå, hjälpte kvinnan med sponeknippan. Tranlampor begagnades af bleckplåt 1870. Barnen skulle lära sina långa utanläxor i djävulsbibliskan, tortyrredskapet och Lindblomskan. De gräto och läste. Var det någon som ej hade lust till boken: läs! läs! du kommer aldrig fram för någon präst. Ja, nu har du läst dig fram, så nu kan du själf förtjäna ditt bröd. Inga tidningar. Vaktpojkarne sprungo halfnakna i storm och köld, men ingen ömkade sig öfver dem. De hade från våren och till vintern ej en enda dags frihet. Leve Skräddare Palm! Axel Daniels-son Branting och Thorsson.

Pigorna skulle sprida gödsel och mögel samt jämna rörgroper. I hofveriet skulle de såga ved i par, en dräng och en piga, kasta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 157

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

157

snö, och på magasinet draga härpan och kasta säd. Om vinterkväl-
larne sedan alla lagt sig skulle pigorna spinna till kl elva e.m.

Slaveriet syns i sino prydno. De hade i årslön en tröja, en
kjtortel, ej lifstykke, två lintyg en mark hosseto = ullgarn, en
skäppa potatis satta, sjelf anskaffa sättpotatis. Detta var hela
lönen för tjugo timmars arbetsdag. Detta var i den gamla goda
tiden..

Tändstickor.

(Torna hd)

Enkan Hanna Anders Lars i Dörröd, Veberöd, berättar: mina för-
äldrar på 1840 talet smälte svafvel och lade sex tum långa tänd-
stickor som de doppa i svafvel och då de slog med en stålrasp
på flintan öfver eld-dosan, satte de dessa stickor till och fingo
så lätt eld, men en gång sade min mor: tag denna träsko och gå
bort i huset och låna värme. Då var jag omkring sju år gammal.

Samma berättare:

På 1840 talet skulle alla ha en stock som hade brandförsäkrat.
Stocken var av bokträd rund och tjock ungefär som ett kvastskäft

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Torna Adress: Stenberget
Socken: Berättat av: Hanna Anders Lars, Enka
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

på en riskvast och omkring en meter lång..I ändan på stocken var fästet säckband omkring en aln långa och ändan likna en hästsvans. I ändan var en träskål som sammanhöll banden. Vid brandtillfällen skulle de doppa denna svansen i en vattenspann och dänka på elden. Min far sade, att de var ej till annat än att dänka vatten på varandra med.

Detta var det mest opraktiska redskap jag någonsin sett (under-tecknad) och vittnar om en dumhet som ej känner några gränser. En sådan stock är i behåll, men skålen och svansen äro borta. Den var så tung att man måste använda båda händerna för att manövrera med den. Sådan stock har jag ej förr sett.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:17.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Jacob Bergström.....
Härad: Herrrestads..... Adress: Stenherget.....
Socken:..... Berättat av: Uppt:s syster Kersti.....
Uppteckningsår: 1926-27..... Född år 1866 i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Tigga ull.

I början på 1870 talet var det brukligt att tattarskåner tiggde hos bönderna i Baldringe och Söfvestad. I Högestad var bönderna utrotade. Äfven fattighjon från Högestad tiggde ull i ovannämnda socknar. På 1870 talet kom Barnmorksän i Högestad till Baldringetorp och tiggde ull. Kommen in till Nämndemannen Ola Mårtensson och tigga ull hade hon ett mycket stort knyte ull. Barnmorskan Bengta Håkan Lass: Jag är ute och går i guds namn.

Kvinnan ansåg att hon var så aflönad att hon ej var i behof af att tigga ull, men våga ej säga något emot denna i vadmalsskjoll höga tiggare, utan gaf henne ull. Sedan hon var gången sade kvinnan: Ja, hade det inte vad för våra töasers skull som nu skall gifta sig, så skulle hon ej fått någon ull. Detta kom till Barnmorskans kännedom, ty kom hon ej mer och tiggde ull. Efter min syster Kerstis berättelse f. 1866.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** :18.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenherget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Johannes - öst.

Klockaren i Högestad skulle af anexförsamlingen Baldringe ha Johannes-öst. Detta tillgick så: (på 1870 talet)

Klockaren och hans fru legde en skjuts till Baldringetorp någon dag före midsommar. I vagnen var en stor tunna. De hade bestämt platsen hos Nämndemannen Ola Mårtensson. Alla bönderna i Baldringe socken skulle, nu gå till Ola Mårtens med morgonmjölken. Klockarens fru ställde nu till att ysta mjölken. Sedan den var ystad, hällde de vasslan i tunnan och tog med sig till Högestad.

Pintorparfrun: Fru Platen var så fruktad af alla, plus hennes pinobroder Kyrkoherde Liljebled, att klockaren våga ej begära Johannesmjölk i Högestad. Klockaren hade på 1870 talet 75 kr i lön från Baldringe och hade klockarebolet i lön i Högestad, men detta gaf nog dålig afkastning, ty han var en af soldat Bergs rotehållare och skulle å sin sida gifva halfannan kappa råg, men kunde aldrig skaffa så mycket. Så att Berg måste stryka slätt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033:19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV19

1877 då undertecknad tjäna i "komman" i Söfvestad skulle Anders Persson = Anders Komma, yda till prästen i Söfvestad ett lamm och en gås. Anders komma stod och betrakta lammettoch gåsen september 1877: ja, di e satan hårr enn ska yda ti sänna, men la ble tårr en jo inte, så en fårr vell je si au med, men di e min själ satan, men hadd e darr å jårra. Kitta komma: Ja, ja har tjent hos den gamle prästen: han var så lad, så han gad inte å toa si, udan han dro si nygjan, å sto po goled, å ja motte toan po hela kroppen, sien skole han svevas me en sjal, en lång bred yllebindel, sannolikt att tjänstgöra som ylleskjorta. Dattorn Bengta: Ja, inte nåck me di, udan ongarna fårr sel ta socker i kared, å en vid ju ad onga e galna ette socker, så darr kan ju inte nod fårrslå. Kitta komma: Nej, prästasäcken blör allri full.

I slutet på 1870 talet hade klockaren i Högestad råkat stöta sig med den svarte aposteln i Högestad Liljeblad. Sedan fick klockaren ej åka till Baldringe vid sidan af kaplanen, utan måste i söla, snö och slask gå till Baldringe. Men äntligen kom döden och oskadliggjorde svartingen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 20.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Statskyrkoprästernas välde.

Jag har tidigare nämt att Sofia Snäll, Sofia Nils Trueds i fattighuset i Högestad hade många oäkta barn, bland dessa en med en som hette Sven Gardist, pojken Nils Svensson. Denne senare medaljör och f.d. Ryktare vid Krageholm i Söfvestads socken f. omkr. 1858.. Omkring 1873 skulle han gå och läsa för prästen i Söfvestad. Han skulle tjäna, då han gick och läste för prästen, hos en hofveribonde i Löfvestad. Första dagen avsatte den gamle prästen honom. Sofia gick och tiggde en snes ägg. Med dessa mutor begaf hon sig till prästen i Söfvestad. Kommen till Löfvestad träffa hon pastorn, troligen sedermera framlidne Kyrkoherde Lindskog..

Sofia:Nels har blöd avsatt. Här e en snes ägg som ja ska ge er om Nels får lau å gå å lesa. Ja e fatti och kan inte ha honom hemma längre. Pastorn: nej, jag vill ej ha några ägg, men hade ni lämnat den gamle dem, han hade tatt dem. Ja, låt pojken komma.

1880 var en drängplats ledig hos den nattsvarte apostelen i Högestad, kyrkoherde Liljeblad, kuskplats. Undertecknads broder

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033**: 21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Isak Bergström gick in och sökte platsen. Den nattsvarte apostelen: nej, jag fäster inga lathundar. Min broder var då hofveridräng. Sedermera har han haft hemman på 30000 kr. Detta kunde skurken ej drömma om. 1890 var jag i Kiel i Holstein, Deutschland. Där var en präst sedermera Kyrkoherde Joh. Norbäck i Harläsa, Skåne. Svenskarna gingo till nattvarden, men hade gått som ej tecknat sig. Prästen framför altaret: de som gå utan att ha tecknat sig kan jag förvägra nattvarden. 1923 var jag på Bornholm, Danmark. Min syster Hanna skulle gå till alters. Hanna: du Jacob kan gå med. Jag trodde hon mena, att gå till kyrkan. Komna till kyrkan fick hon nattvarden och de som fått nattvarden satte sig på bänka vid altaret och nya kommo upp. Hon vinka på mig att komma upp till alters, men med teckningen i Sverige för ögonen våga jag ej att gå, i all synnerhet som jag ej var dansk medborgare. Att gå till alters blef slut och min syster sade: varför kom du ej upp? Jag hänvisa till svanska reglor. Hanna: Hörde du ej prästen säga: kommen alla! här är ännu rum. De få komma alla, varifrån de än äro. Vilken skillnad på förr och nu.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Herrestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Att konfirmationstvänget blef upphäft i Sverige, var för de fattiga en välsignad sak.

Men var tid skall väl ha sina galenskaper. Nu skall de ju tvinga ungdomen att gå i skolan till aderton år. Den ena galenskapen aflöser den andra. Tvi tusan Djäfla!!

Skomakare.

1879 skulle undertecknad lära skomakeriyrket. Jag hade ingen lust till yrket, men att tjäna bönder var för mig motbjudande, sedan jag blifvit konfirmerad. Jag hade lust att bli folkskol-lärare, men vart taga bröd i öknen. Jag bad svartrocken, den rike ungkarlen Kyrkoherde Liljeblad om hjälp. Denne svara: gif dig ut att tjäna och spara penningar, studera sedan. Grevinnan Piper, sedermera Snoilsky var året förut rest från Lyckås, Högestad, och allt hopp var ute. Att träffa henne med bref förstod jag ej. Nu skulle jag lära skomakeriyrket. I fattighuset bodde en ung nygift skomakare Vilhelm Berggren. Hans framlidne fader Berggren hade förr varit sockenskomakare. Denne unge Vilhelm Berg-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 23**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Jacob Bergström
Härad: Harrestads *Adress:* Stenberget
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1926-27 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

gren antog mig som läropojke ungefär i halfva november månad. Han var en verklig skomakaremästare, men lat och högfärdig. Han var gift med Barnmorskans dotter Kristina. Barnmorskan och hennes man fick underhålla lathunden. Han hade en gesäll. Gesällen och jag höll på att svälta ihjäl. Efter en månad sluta jag och gesällen likaså. Vi lågo på loftet i mörker, inget fönster, och under denna månad blev sängen aldrig bäddad och märkvärdigt nog bädda vi den ej heller.

Under denna månad kom en skomakaregesäll Per Åkesson hem. Föräldrarna bodde i fattighuset vägg i vägg med skomakare Vilhelm Berggren. Hans fader var ringare i Högestad. Denne gesällen Per Åkesson kom in till Berggren om kvällarne. En gång kommo de överens om att halvsula ett par skor i kapp. Båda satte sig vid disken och Berggrens gesäll skulle spela mästare och lämna dem var sin sko till halfsulning. Båda hade prakticerat i Köpenhamn. Nu kunde lathunden arbeta. De var ett verkligt nöje att se på. Båda voro verkliga mästare. Men Berggren segrade. När han lämna skon färdig till mästaren (gesällen) hade den andre ena skon kvar att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Harnestads Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

putsa. De tala om Köpenhamns-lifet. Ja, sade Berggren, det värsta var att finna vägen till sitt logis. Man måste se noga efter hur huset såg ut, för att kunna igenkänna det, efter en tur ute i staden. Båda hade kommit hem som trashankar, ty de söpo upp allt vad de förtjäna, och så gjorde alla gesäller.

När en skomakare - luffare, lusig och trasig kom till en värkstad och sökte arbete, skulle han först aflämna sitt "grusom". Och ve den gesäll som ej kunde aflämna sitt "grusom". Detta "grusom" bestod deri, att gesällen allraförst skulle säga: Jag är kommen från Naskow och mästare och svenner bad hälsa så gott. Sedan han sagt detta tacka förste gesällen för hälsningen och befallde en lärpojke att hämta tvättvatten och en handduk och hålla handklädet åt luffaren. Sedan denne tvättat sig fick han taga plats vid disken och börja arbeta. Var han hungrig skramla de andre ihop till en måltid mat som han fick gå ut och intaga först. Sedan fick han komma igen och börja arbeta. Hade Mästaren ej arbete för honom fick han en penning till mat och logis och alla både mästare och gesäller sände helsning med till den mästare han kom att besöka. Naturligtvis äfven till gesällerna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:25**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Herrestads Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15,

Gesällerna voro mycket förfallna och voro uteliggare. Grofarbetare och gesäller voro mycket demoralicerade, försupna, och förfallna. Kvinnorna voro horor, och Holmensgade var vida beryktat, äfven inom Sveriges gränser. Då hororna voro upptagna och någon manlig varelse stod på gatan och titta upp, fick han en pissepottas innehåll öfver sig, som kom genom ett fönster ned på gatan.

Grofarbetare och gesäller tvinga varandra att supa upp vad de förtjänade, liksom de organiserade grofarbetarne i Sverige göra denne dagen som i dag är, medan de med samma flabb begär arbetslöshetshjälp.

(Ordspråk.) Fälsatt.

Ah, ja, han som jag, så har han inte nod att slå till hongana mä.

1870 Högestad.

Han slår stort po

"

Du e riktigt baläjes född.

"

Hum e rent skruallös.

"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:26.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Ah, ja, di e ett riktigt fittefår. 1870 Högestad.
Di e ett riktigt snuefår. "
Di e ett riktigt fyllesvin. "
Di e en riktig vrana. "
Di e en riktig skove. "
Di e en riktig tattor. "
Di e en rigtif bassadör. "
Det vill säga, att han är lika dum som ett utländskt sändebud =
Ambassadör.
Hum e så gynted. "
Di e en riktig spileful. "
Han har å ty på. = "brås". "
Di e en riktig ladhong. "
Di e en riktig ladmärr. "
Di e en riktig mögjhong. "
Di e en riktig mögjmärr. "
Tjanta-fejlan står allrig stängd. "
Hum har inte glimt mongen humma. "

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:27.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenherget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Skrif po en griffetafla följande:

Det-skin, har-skin, en-skin, svin-skin, hund-skin, skrif-skin, et-skin.

Stryk ut alla skin = Det har en svinhund skrifvit. Skratt.

Söfvestad 1875.

Girrighet.

Då en människa gick så långt i sparsamhet att den unnade sig knappast något sjelf, trots goda ekonomiska förhållanden, var ett allmänt omdöme om en sådan människa, han får ej nog förrän de fått klappat på honom med sköveln. Vid begrafningar i Högestad, med flera socknar på 1870 talet, hade ringaren lagt åtta järn-skodda träskövler vid grafven och sedan jordfästningen förrättats vid grafven, togo de manliga begrafningsgästarena var en, en skövl och skotta igen grafven. Grafkullen upphöjdes och tillplattades med händerna omsorgsfullt och kanterna såväl ovanpå som i gavlar voro skarpa att de hade samma form som kistlocket. Då detta var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 28.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenherget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

värkställt, ansågs det, att den afsomnade fått nog, Inga kransar, inget grankvistar, och endast prester och ädlingar blefvo jordfästa i kyrkan och prestatfverna användes endast för dessa. Var ringaren bjuden, hjälpte han till att igenskotta grafven och först då detta var gjort gick han upp i tornet och ringde. Begravningsgästerna gingo i kyrkan under mässan och först efter mässan gingo de till gillegården i ordnat följe. Närmaste släktingar skulle gå närmast likvagnen (en vanlig lastfjädvagn, och vid hemfärden åkte någon på denna vagn. Skjutsen höll på vägen under begravningsakten. Att göra begrafning hette: att göra arved. De som togo till begravnings hette det: Di e tana ti arveds. Efter begrafningen hölls bouppteckning och de som sutto i dödsboet sökte bestjälja sterbhusets fjärranboende arvingar så mycket som möjligt. Då det gällde att slå under sig, fanns ingen ärlighet, utan de flesta i dylika fall voro äkta tjufvar, så väl där det fanns litet, som mycket att ärfva. De som voro fjärran boende och ej kunde komma och bevaka sin rätt, fingo knappast något. Fanns i dödsboet mycket, urarta bouppteckningen till slagsmål, ty hette det om den

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033: 29.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

girrige: där blir lite för släktingarne att slåss om.

Det hette vidare: ha e lika rädd om ett öre, som fan om en själ.

Ja, fan tar nog sitt lån igen och när han tar sitt lån tar han alltid stor ränta. Vem skall sprätta ut, allt vad han har samlat?. Ja, di grede ved grafven, men di va i glädje. Nu ligger han där å vänner näsan i väred, han unnade inte sig sjelf något. Nu går det för fan i vål. Lätt fåd, e lätt gåd.

Ja, di har vad vä tinget, å lagt sin sjel på att di har inte stäled nod.. Ja, darras sjel ligger i tingjhused i Herrestad. Ja, fatti ära, e go å bära. Di har ingen välsignelse av ed, di syns. Hum har nod å gona på= ångra. I slutet på 1860 talet kördes liken till grafven i Högestad.

Grafvarne vårdades ej å hofverigödsen, ty ingen hade dessa slavar till sådant arbete. Grafvarne sjönko olika, så all kyrkogården i Högestad i början på 1870 talet såg ut som om en mängd svin gått där och rotat. Men di va ju liavell gus hus där sto, å di va vider jor. = vigder.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033: 30.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Torna Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

f. de. lantbrukare Mårten Svensson i Bläntarp född omkring 1855 berättar: i Bläntarp ansågs det, att den, som lade sköveln sist, skulle dö först, ty skynda de sig att skotta igen grafven och så fort som möjligt kasta skövlen ifrån sig, ty den siste som lade skövlen, af detesällskapet skulle dö först. Men i Högestad såg undertecknad att de gaf sig tid och lade skövlerna ordentligt ifrån sig. Sedan bar ringaren in dem i kyrktornet. Var den aflidne förmögen skulle den gamle hålla ett tal, ju längre ju bättre, och den afsomnade fick ett vackert betyg, ligger i öppen dag, och ju rikare ju bättre betyg. Att blifva jordfäst af kappelanen, ansågs vittna om fattigdom. I hemmet skulle en gudfruktig person läsa en salmvärs för att det skulle ej se ut som om man bar ut ett stycke trä. Barnmorskans man ansågs gudfruktig och barnmorskan ansågs gudeli, ty anmodades hennes man att läsa ett värs. Ibalnd anmodade man någon skollärare att si några or innan de bar ut liket. Inga extra sångare förekom vid grafven. Jag har tidigare skildrat begravningsplatserne. Från ädlingen till selspillingjen. I Veberöd var en hörna "nordöstra" kallad selspilingjakrågen.

Skriv endast på denna sida!

ACC: N:R **M. 9033:3/.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Torna Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Göken.

Om göken är vidskepelsen stor. I Everlöv var en lantbrukare Per Andersson född omkring 1855. Han kom ut om morgonen fastande och hörde göken. Han trodde sig bli dårad. ty sprang han upp på loftet och tog en handfull säd och kasta på gården till en svart höna. Denna åt säden. Man trodde i Everlöv att det första djur man fodra, sedan man blivit dårad, skulle dö. Hönan ansåg han ej medförde så stor förlust, ty blef hon den lycklige, men hönan dö ej.

En del.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:32**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jakob Bergström
Härad: Frosta Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

51

En lek.

Ringaren Åke Jonsson i Harlösa hade en kritbit i handen 1894. Han sjöng följande rim och i takt med sången skref han en streck för varje ord. Vid rimmets slut befanns det att det var trettio streckar på brädan. På 1870 talet hörde jag samma rim i Högestad: Vill du? Vill du? (1) med mig i skogen att gå? Ja, men, ja, men, ja, men ja, men, ja, men haär skall de trettio streckarna stå. (1) Ville, ville, vill du,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:33.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jakob Bergström
Härad: Torna Adress: Stenbergst
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Husförhör.

Jöns Jöns kvinna i Kurrarp, Bläntarp, född i Silvåkra 1864
berättar: vid ett husförhör var en mycket gammal man och kvinna
närvarande: Prästen: Har Ni kunnat gå hit som äro så gamla? Gubben:
ja, did ha vi. Prästen: hur gammal är Ni? Gubben: ja, e gammal som
fan. Kvinnan som satt bredvid mannen inföll: ja, ja är två år
äldre.

Denna uppgift förekommer olika i andra socknar.

Ordspråk.

Smedens mörra och skomakarens käring dansa alltid barfota.
Fågeltöfta (Albo hd) 1882.

Det kommer igen i kakan, sa mjölnaren när han sket i bingen.
Högestad 1870.

Klor, sa katta, när ho sket i malta. Vänersborg 1884.

Det tycks som om dessa tvenne ordspråk voro besläktade.

Ordet

- 11 -

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:34.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jakob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34

Herre på herre, och hund på hund sa hin pågen, när han satte hund-
mössan på fadern. Mössan var av hundskinn.

Lika barn leka bäst.=i ekonomiskt hänseende.

Vår herre stäcker trädet, innan det når skyarne. Högestad 1870.

Den som ej har det i hufvudet, får ha det i benen. = om man
glömt något hemma då man skall uträtta något ärende, ty får man
gå hem igen efter det glömda. Högestad 1880.

Galna katta få rifvet skinn. Om man gaf sig i slagsmål och
blef sargad.

Den ene tiggaren förtryter, att den andre står vid dörren. Den-
ne anser att om han varit ensam hade han fått mer. Högestad 1870.

Den som kan sjunga får alltid visa. Skall betyda: den som är
trätlysten, kan alltid skaffa sig orsak. Högestad 1870.

Små smulor är också bröd.

Den det lilla försmår, Han det stora inte får..

Den som inte tager vara på öret, får aldrig kronan.

En historia.

En bondtös hade blifvit läsare. Hon gick ej till dans och gick

Skriv endast på denna sida!

Arbsta

ACC. N:R M. 9033:35

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jakob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

alltid för sig sjelf. Hon hade beslutat att aldrig skaffa fästman och ingen hade lyckat ligga här henne. Några drängar voro samlade till sällskapligt samkväm och denna tösen var föremålet i diskussionsämnet. En af drängarna påstod arr det skulle lyckas att ligga när denna tös, hvilket de öfriga betvivlade. Denne dräng tog en kväll och svepte ett lakan om sig och smög sig in i pigkammaren. Dörren var ej låst och innan hon ana något stod drängen vid sängen. Tösen: vem är det? Drängen: det är döden. Jag befaller dig: sträck ut dina armar och utvidga dina lår, nu dödens pilar i dig går. Tösen lydde dödens befallningar och drängen lade sig på henne och maga henne. När han gjort detta gick han ur henne och kommen till dörren, utbrast tösen: snälla död, låt mig dö en gång till.

Berättat af f.d. lantbr. Per Hansson född i Bläntarp (Torna hä) 1855.

Ordspråk.

Buken mättas förr än ögat. Högestad 1870.

Han kogar som han hade skog att sälja. Syftande på en högfärds-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:36.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jakob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

56

galen människa.

Den som högt vill klifva faller fortast ner. Syftande på sociala
höjder.

Den koen som baljar, hon får. Man måste låta andra människor
veta sin brydsamma belägenhet, om hjälp skall fås. Högestad.

Det är bättre att vara ena barn än ena häst. Högestad 1870.

Den som inte vill lyda far och mor han får lyda trummor och kalf-
skinn. do.

Man får ofta kyssa på den handen som man önskar var utaf vid
armbågen. do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 :37.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Jakob Bergström
Härad: Venmenhögs *Adress:* Stenberget
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1926-27 *Född år* *i*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37

En medelålders kvinna i Slimminge omkring 1874 gick och tiggde. Hon kallades Elna Kisa. Hon var stor och kraftig. Hon kom in på ett bonställe på logen, där bonden och drängarna sysslade med att uppmäta råg i säckar. Elna Kisa: här ser välsignat ut, det skulle vara bra att ha en tunna råg. Bonden: Kan du bär hem en tunna råg utan att vila, så skall du få rågtunnan. Hon hade en km att gå. Kvinnan svarade: ja, det kan jag. De hjälpte henne på ryggen med säcken och hon bar hem den också. När hon kommit ett stycke väg sade mannen: kom hit med tomsäcken igen. Kvinnan: ja. Berättat af f.d.lantbr. Per Hansson född 1855 i Bläntarp.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:38**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob. hargström
 Härad: Torna Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

38

Om julen tog kvinnan några li-urter, Blomväxter, en urta för varje innebyggare af husets folk och satte i loftet under bjälken. Hvar och en visste vilken växt var för denne. Så skulle de sitta tills julen var öfver. Den växten som vissna först, den skulle först dö af husets folk.

Berättat av Sven Johansson född i Bläntarp (Torna hd) 1842.

Om julafton skulle hunden vara inne i stygan när husfolket åt. Var och en skulle kasta en bit bröd till hunden och säga: gå till dörren. Den som sade: gå till dörren och hunden gick till dörren, den skulle dö först. Samme berättare.

Halmviskor bands om fruktträden till julen. Bättre och rikligare frukt skulle man då få. Samme berättare.

Påskägg.

Om man gömde ett påskägg från ena påsken till den andra, så kunde man se om man blef fattig eller rik. Var ägget tomt blef man mycket fattig och rik alltefter innehållet i ägget. Högestad 1870.

ACC. N:R **M. 9033:39.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget.
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

1895 gömde undertecknad ett ägg tills påsken 1896. Vid undersökningen befanns det att ägget var till tre fjärdedelar fullt. Detta skulle således båda gott. J. Bergström.
Ovannämnda ägg skulle vara kokade.

Göken.

När göken gal i ängarne,
Då pigorna sjunga för drängarne.

Högestad 1870.

Nisse.

På det att icke "Nissen" under julen skulle kunna bortföra säd från loftet under julen sattes stål i säden i Bläntarp på 1850 talet. Berättat af Sven Johansson, född 1842.

Tiufvar.

En bonde i Everlöv kallad högjen (hök) brukade stjäla höns och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:40**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bangström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

grisar, ty fick han alltid heta höken. född omkring 1815.

Det berättas att en af de sista som fick hänga på pålen i Dalby och slita spö, var en 18 årig pojke. Profossen tyckte att han skulle lindra slagen så mycket som möjligt. När profossen slog skrek inte pojken. Profossen tänkte då: jasanya, du vill inte skrika, då lade profossen inte fingrar emellan och pojken skrek förskräckligt. Och blef illa sargad.

Trumpetarepojkarne i Göteborg vid Göta Artilleri Reg, fick ris då de begick något fel. 1855 fick en pojke ris för det han pantsatt sin bibel han fått på konfirmationsdagen och 1886 fick två pojkar ris för det de vittnat falskt i ett mål mellan en konstapel och en Artillerist. Konstapeln hade narrat dem till att vittna falskt. Den tredje pojken begick sig. Domaren: jasanya, det var du där hörde när konstapeln skällde Artill Ja, sa pojken. Han hade ej hört de andres envisa nekande. Konstapeln fick sex dygns mörk arrest och blef degraderad och afskedad.

F.d. lantbrukaren Per Hansson född i Bläntarp 1855 berättar följande. Min mor född 1822 tala om att min far var med på en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:4/.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4/

begrafning och han var lågväxt, men mor var en stor och kraftig kvinna. Han fick hela tyngden på sig och skinnet var utaf hans axlar. Hemkommen sade far: Jag är rent fördervad. Mor sade då: då har du väl burit kyrkegrimen. Far sade: Burit kyrkegrimen. Vi kan väl ej bära kyrkegrimen. Mor: Jo, det kan man. Ni har ej lånt bärebören rätt. Om man ej lånar denne rätt, så får man bära kyrkegrimen. Far: hus skall man låna bärebören? Mor: ja, när ni sagt till ringaren om ni får låna bärebören så skall ni när ni kommer in till bören säga till bärebören: får vi låna bärebören? Säger man ej så till bärebören, så får man bära kyrkegrimen.

f.d. lantbr. Johan Olsson född i Slimminge omkr, 1841. När jag var tjugo år tjäna jag i Lunnarp, Torna härad hos en som hette Hans Wahlström. Han hade varit betjänt på Töstrup, nära Ystad. Han hade lantbruk, så att han hade tre hästar. Jag skulle skära hackelse af vårsädesbalm till hästarne. Aldrig en hafrekärna, och hästarne blefvo ytterst utmärglade. Jag smög mig till att gifva dem något hafre, men ej så att de kunde hålla hullet. En dag i bör-

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033 : 42.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

jan på mars månad sade Wahlström: Rid till Vinninge-kvinnan i dag med hästarne och hör vad som fattas. Johan Olsson: Nej min själ rider jag i, jag har gifvit hästarne något hafre, annars hade de ej kunnat rest sig. Wahlström: Jaså du stjäla hafre från din husbonde, Johan Ohlsson. Detta är ej stöld, det är vad hästarne behöfva. Wahlström var ytterst vidskeplig, men han var blek, mager och klen och jag var kraftig så att han våg ej prygla mig, men han var mycket galen. Wahlström: när jag befäller dig skall du lyda. Jag svara: Nej min själ rider jag i. Gif hästarne hafre så blir de bra. Wahlström hoppa och stejta, men teg slutligen. En vecka derefter: rid i dag till Vinninge-kvinnan. Det var en solig och vacker dag. Jag tänkte: när jag gör detta, gör jag ej annat. Jag hade alla tre hästarne med mig. Vinninge-kvinnan: ja, där e rackaretyg i stallet. Hon skref på en lapp att hela stensättningen i stallgolvet skulle brytas upp och grafva fyra hål i jorden och sätta ett lerkar ner i varje hål och lägga i lerkaret vad jag ordinerar. Sedan skall ni borra små hål i en brädebit och lägga en sådan öfver hvarje lerkar och fylla hålen med jord och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M.9033 : 43.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

stensätta sedan. Sedan skall ni köpa rökelse på apoteket och röka hästarnes nosar. När jag kom hem igen visa jag endast lappen med rökelsen. Denna blef köpt och Wahlström sade: Nu skall du röka hästarne Johan. Jag svara: Nej min själ röker jag ej. Men han befallde då pigan att röka dem. Så blef det vår och då medgaf han något hafre, men jag tog dubbelt. Wahlström: der ser du att det hjälpte med vinninge-kvinnan Bothilda,

f.d.lantbr. Per Hansson född i Bläntarp 1855, berättar: När min far var ung var här i Bläntarp en gammal gubbe som hette Jöns Månsson, Jöns Knäpp. Han hade varit med i Pommerska kriget och var med om att skjuta upp Leipzig portar. När de kommo in på gatorna rann blodet emot dem i rännstenarne. Folket i staden sto do uppe i husen och kasta kokhett vatten över de intågande soldaterna. I gengäld begick soldaterna en grymhet mot folket, som trotsar all beskifning. Kvinnan kalla de Knäppan. Den var en vida beryktad kvacksalverska. Hon kunde bota allt. Alla som, sade hon, ja di e di farlie bäckarne, där e pockor och fansty över en bäck. Je ja vet råd, men akta dig för de farliga bäckarne. Allt vad man sökte för, så var det orsakat af de farliga bäckarna.

(= Guerrilla
stols 1762!
Nåste avse
Stora folk-
blatelnigen,
då Leipzig
år 1813 stanna
des, även av
svenskarna)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033: 44.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenbergst
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44

Långväga.

I äldre tider måste människor gå, hur långt än det var till bestämelseorten. De gällde de som ej hade hästar. Hörde de en skjuts komma bakefter dem, gladdes de, ty de vänta få åka någon del af vägsträcken, som kunde lindra deras mödosamma marsch. När den körande körde förbi denne ropade fotgängaren: a la mi aga! Eller: får ja aga! Ibland lyckades det, men ibland misslyckas det. En kvinna född omkring 1815, berättar i Söfvestad 1873. En gång skulle jag gå till stan Ystad. När jag kom vid Bromma, så kom där en körande omkring 1855. Kvinnan: får ja aga? Mannen tog snärten och slog hästarne och satte fart. Kvinnan fick ej aga. Kommen ut till Hedeskoga, gick ena hjulet af vagnen och bonden låg och klamra med vagnen då kvinnan gick förbi. Kvinnan: tack ska du ha fårr du inte to vagen me di. Kvinnan: ja kom ti stan före mannen. När några kvinnor komma tillsammans och satt och koversera, var ett dylikt ämne på tapeten. Kvinnor gingo ända från Bon drum i Fågeltofta socken till Ystad till torgdags. En nätt promenad, men kvinnor gingo från Greflunda till Tranås torgdag, denna väg

ca 3 mil

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 9033:45.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad:

Address: Stenberget

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27

Född år i

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

var väl föga kortare.

En handlande i Månslunda, Fågeltofta socken, Nils Mäster född omkring 1815. Denne berättar. på omkring 1850 talet fick ingen handlare sätta upp handel på närmare afstånd från någon stad än tre mil. Här var tre mil till Ystad och de hade sådan brådska att två hade nog att göra för att expider kunderna. Folket deromkring de gamla 1882 gaf Nils Mäster det betyget att om det blef en kaffebönas övervikt bet Nils Mäster bönan mitt utaf. Nils Mäster var mäktig rik.

Undertecknad tjänte å Frörums gård 1882 och var någon gång hos Nils Mästers och handla. Jag såg han hade å väggen i en tafla en värdefull myntsamling. Då hade en annan handlande satt sig ner där vid namn Fogelberg.

Idag anno 1926 är det ilingaregn.

Ilingaregn och käringalögn, varar så länge som världen står. Uttalat af en dansk bonde å Bornholm 1880. Nils Görgensen å Stora Pilagård, Tingstad, Vestermarie. Denne var morbror till Georg Görgensen som då hade Pilagården. Georg Görgensen var då omkring

$\approx 4.5 \times 10^4$ regnles

ACC. N:R M. 9033:46.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

46

28 år.

Denne Görgensen: när tossa kommer till marknads får krämar-
ne penge.

Begravningar.

Johan Olsson, nu i No. 20 Örsjö socken född 1841 berättar:

Hans Larsson, Espö, begravs då jag var ung. Hans graf var ej
klädd med granris. Han var född omkr, 1799. 8 skjutsar. Han var
mäkta rik och så godt som hela socknen följde honom till grafven.
Gillet vara en vecka. Begravningskostnaderna anslogs till 1600
riksdaler. Inga kransar. Jag tala med hans son Anders Hansson.
Denne sistnämnde hade aldrig lärt, men dock likväl gjort predik-
stolar till Klagstorp, Hemmedsdynge, och Vallby socknar.

Ordspråk.

När ölet går in, går vettet ut.

Jag får säga som hin göingen, jag skiter i äran, för där är
ingen som ärar mig ändan.

ACC. N:R M. 9033:47

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1826-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47

Vidskepelse.

Ännu anno 1926 kan man få höra vidskepliga människor å landsbygden. Den 12 juli anno 1926 var en bonde körande i Veberöd och skulle hämta spritdrycker till barndop. Undertecknad kom att åka med honom. Under samtalet sade undertecknad: Ni skall väl ha barndop men ni köper så mycken sprit. Bonden Jöns Larsson, född omkr. 1894 sade ja. Undertecknad: vad skall pojken heta? Jöns Larsson, Bläntarp: ja det vet gud i himmelen, det får man ej veta förr än prästen sagt det.

Samma var förhållandet i Högestad för 60 år sedan. Om man fråga vad ett odöpt barn hette: svarades det: han hiddårr sau sutt. Den frågande märkte då, att barnet ej var döpt.

Undertecknad har i olika socknar hört att det var omöjligt att få veta det namn man tänkte giva barnet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:48.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bengström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

48

Hoveridansen.

Så gingo vi oss till hova, så glädelig, så glädelig,
Detta dansades tre gånger.

Der mände vi oss roa, så sannerlig, så sannerlig,
Ungersven oss förestår,
Gamlesven oss efterstår,
För honom skall vi buga så saktelig.

Pigorna stodo i ett led
Drängarne i ett led, lika många.
De gingo emot varandra tre gånger.

Den tredje gången togo drängarne sin som om pigans arm (kasta i
krog) och börja marschera runt. När alla voro i par i cirkeln
börjades dansa en vals.

Dansen kallades äfven (krogdansen).
berättat af Per Nilsson, Slimminge, född 1856.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 49.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

49

Möllare-dansen.

Denna dans var allmän i Högestad, Baldringe, Slimminge i början på 187-talet.

Kan du dansa möllardansen

ett, två, tre,

Möllaredansen

ett, två, tre

Möllaredansen

ett, två, tre

Möllaredansen

ett, två, tre.

Sedan börja man på igen, och höll så på tills man var förnöjd.

Domare-dansen.

Denna dans var i allt lik möllare-dansen endast med den skillnad:

Kan du dansa domare-dansen, ett, två, tre o.s.v.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:50.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bengström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

50

50 - 60
Veberöds folkskola 1840 - 1850.

Knut Persson född i Veberöd 1850 eller 49 berättar: Den gamla folkskolan låg i Veberöd i planteringen vid vägen, söder om den nya småskolan. Denna gamla folkskola blef sedan fattighus och ett manligt fattighjon satte eld på ryngan och det blef slutet på detta pinorum.

Jöns Bengtsson, född i Veberöd 1855, berättar samma. Ofvannämnde Knut Persson och Jöns Bengtsson voro något år skolkamrator. Jöns berättar: varje morgon vi kom till skolan, så när mäster kom in, så skulle vi gå bort en efter en och taga mäster i handen som hälsning och alla måste kyssa mäster på handen. Mäster snusa faseligt och torka sig om näsan med handen, så att handen var snorig och snusig. När jag såg detta höll jag på att kräka och kysste honom ej på handen, utan slet handen till mig och gick bort och satte mig. Det var inga andra som våga detta, men han blef ofta hembjuden hos min far Bengt Lasseson, född 1790, en förmögen bonde i Veberöds by. En gång skulle ovannämnda Knut

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:51.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenherget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

51

Persson ha pisk. Knut Persson till mästare: slå inte hit för ja slår djäflariden igen. Mästare släppte honom och gick bort vid fönstret och stod och grät. Knut Persson sade dessa orden så högt, att om folk hade varit på vägen hade de kunnat höra det. Knut Persson var också son till en rik bonde i byen. Då Knut Persson var pojke fick han göra som han ville, ty han var minst. Han gick om sommaren och vakta kor något. En husman till hans far hade en ko å bete. Detta kobete utgjorde ersättning för det han gick der och arbeta året runt. En dag det var varmt ville denna ko "bissa". På det att hon ej skulle kunna springa körde Knut Persson koen ut i en morass och koen satte sig och kunde ej komma lös. Denne husman visste att pojken fick göra som han ville och våga ej anmäla honom för hans far af fruktan att komma i onåd med denne och bli uppsagd som hans slaf. Men en dragon Lönn gick der också på arbete. Denne hade lön af kronan och hade ej något att frukta för. Denne sade till pojken så hans fader hörde det: drifver du ut koen i en morass till, skall jag djäflariden ansa bölet till dig. Knut Persson blef rädd och våga ej driva koen ut i någon morass mera. Knut Pers fader våga ej att säga något, ty Lönn var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:52.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

52

ej att leka med. På den bördiga åkerjorden vid broen, nära Allén å n0. 21 Spångarna, var sådan morass för 60 år sedan att människor kunde knappast komma öfver där.. Den stora vägen som går der nu, var icke så stor då.

Ovanför Spångarna i husa-husen bodde den siste Nordström som blef halshuggen på Dalby backar och ligger begrafven i backen jämte en annan från Veberöd som hette Gran. Båda hade mördat sina kvinnor, men Nordström bekände aldrig, utan blef i likhet med Ander halshuggen på antaganden. En Anders Larsson i Veberöd född 1834 sade att det var en satans kåna, så alla trodde att hon sjelf tagit giftet, men Nordströms nekande båtade honom icke utan måste gå till slaktbänken. Han var ju ej adlig. Ty är det nu bättre, nu blir ju legens straff någorlunda jämförlikare.

Oaktat Knut Persson som pojke fick ostraffat bedrifva vilket själfsvåld han ville, har han dock varit en lugn och snäll människa, arbetsam och flitig. Han har sitt hemman ännu, å No. 1, Veberöd. - Den 5 Augusti 1926.

Å föregående sida omnämnde folkskollärare hette Torell. Ibland

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:53.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Jacob Bergström
Härad: *Adress:* Stenberg
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1926-27 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53

stod han vid fönstret och titta ut. En krog fanns i Veberöd, Gästgifvaregård. Der fick man sitta och supa och äfven till afhämtning. Nu kom någon bonde och skulle gå till krogen att supa. Han fick se att skolläraren Mäster stod vid fönstret. Han gaf denne en vink att gå med och få supa gratis. Mäster tillsatte en montör att hålla ordning i skolan. På krogen kunde mäster sitta hela dagen och barnen voro glada öfver att vara befriade från sin plågoande. Ibland uppstod slagsmål på krogen och i detta deltog mäster och kom ibland sargad tillbaka. Ingen ansåg att sådant var dålig vandel från Mästers sida. Ingen gjorde anmärkning och skolläraren fortsatte så hela sin tjänstetid och ansågs som en duktig Mäster, utan vank, och fick afsked med både pension och beröm. Tja, då skref man ej "anno" 1926.

En gammal sed från Skårby, Skåne.

Bengta Lars Nils, född omkring 1858, berättar: Det var brukligt i Skårby att af julmaten Gömma ett siktebröd och ett stycke

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033:54

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57

svinsylta till man skulle skära torv. Den dagen skulle folket få en smakbit af julmaten. Man hällde laken ur det stora saltkaret och svepte en linnen slarv omkring syltestycket och lade groft salt på paketen. Genom sådan konservering kunde syltan smaka bra efter denna långa tid från jul till slutet af maj månad.

Skomakaremästare Lars Viberg, född 1849 i Veberöd.

När jag var liten såg jag inga tändstickor, utan man tände alltid med eld--don. Man slog med en stålfil på en flinta, gnistorna föll ner i en låda med lätt antändbart ämne. Så rök det ur lådan. Nu döppe man tändstickor i lådan som var förut doppade i smält svavel och eld uppstod.

Samme berättare.

När jag var vaktpojke i Dörröd, Veberöd, tjäna jag hos Nils Knutsson. Denne hade köpt hemmanet No. 7 Dörröd af en gammal gubbe Anders Jönss, född omkring 1783. Gubben gick och tala med mig om dagarne ty de gamla bodde i gården och hade undantagsför-

ACC. N:R M. 9033:55

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

JS

måner. Gubben: denna gården har jag byggt. Lars Vib erg: hur kunde ni skaffa penningar till en gård? Gubben: varje bit träd i denna gård är stulen från Häckeberga skogar. Jag sände ett par manna till skogvaktaren med två kronor brännvin, ett fåralår och ett bröd. De lätse sig af vänskap vilja bjuda på skogvaktaren. Skogvaktaren kände krutet och låtsa sig tro att de bjödo av vänskap. De satte sig att äta och drick alla tre. Under tiden körde gubben med tio par hästar till skogen och en del arbetare. Alla trodde att han köpt träden. De uppsökte och fällde de vackraste ekträd och körde tills han tyckte att han hade nog. Och törhända att man besökte skogen oftare. Han stal i skogen allt hvad som åtgick till byggnaderna. Alla stulo från skogen hvad de behöfde både timmer och bränsle. Först när Baronen som afled 1900, tog emot Häckeberga, då först hölls skogsauktioner. Ovannämnda gubbe och hans gunna hade bland andra undantagsförmåner en hald tunna brännvin om året, ty måste de när tunnan var tom taga på förskott. Både Anders Jönsson och hans kvinna voro mycket begifna på brännvin. Då gubben var 77 år gammal hade han och kvinnan blifvit ovänner om något och i fyllan och villan slog han ihjäl

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033:56.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

56

kvinnan med en bränvinsflaska. När folk kom låg kvinnan död på golftet och mannen låg på golftet redlöst öfverlastad. Han blef dömd till lifstids fängelse och dör om ett år i fängelset. Detta var i den gamla goda tiden. Det borde heta: den gamla onda tiden. den 26 - 8 -1926. Bm.

En historia.

En bondkvinna blef sjuk och till all förtret äfven blifvit mållös. Läkare fanns ej. I sin förtvivlan bad mannen grannkvinnorna komma sig till hjälp i hans brydsamma belägenhet. Kvinnorna utfrågade henne vari sjukdomen bestod, men den sjuka kvinnan gav ej ett ljud ifrån sig. Mannen gick ut i köket och frågade en kvinna, om han skulle fråga sin kvinna om han skulle gå efter flaskan. Kvinnan samtyckte. Mannen till sin kvinna: skall jag gå efter flaskan? Den sjuka kvinnan i vresig ton: är där något på den?

Berättat af f.d. lantbr. Per Hansson född 1855 i Bläntarp.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 57

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bengström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57

En Rättegång.

Framlidne hoveribonden Sven Olsson, född i Baldringe omkring 1820 berättar: Jag var aldrig i tingsstuan mer än en gång. Det var Herrestads häradsrätt å tingshuset i Stora Herrestad för omkring åttio år sedan. Ett mål var före till behandling, som handlade om en bonde som skjutit ihjäl en annan bonde. Domaren: varför sköt du ihjäl denne bonde? Bonden svarade: han kom med ett skarp-laddat gevär och sökte med våld bryta upp dörren och gå in och skjuta ihjäl mig. Jag öppnade fönstret och sköt ihjäl honom, annars hade han skjutit ihjäl mig. Domaren: kom ej med sådana lögnhistorier. Om ett år skall ditt hufvud ligga vid ditt arsol å Herrestadsbacken. Släktingarna till den häktade bonden skaffa vittnen. Den ihjälskjutne hade varit inne å ett ställe med geväret i handen och sagt: låna mig lite krut. Jag har hagel och sedan skall jag gå dit och skjuta ihjäl den nu häktade. Målet fick nu en annan utgång och de måste släppa ur häktet den tilltalade. Domarens profetissa gick ej i uppfyllelse. Märkvärdigt nog de hade lånat den skjutne bonden krut.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:58.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jakob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58

En fastlagshistoria.

F.d.lantbrukare Lars Kristoffersson född i Veberöd 1846 omtalar:

Då de redo i fastlagsgille och skull bjuda bönderna till gilles vart det en sed att om möjligt taga kungen till fånga och förstöra samkvämet. I spetsen (i Veberöd) redo fyra man brett, två fanbärare och två hästhållare. Derefter kommo tre man i bredd, med kungen emellan sig. När de kommo in på gårdarne redo de fram var de kunde, i oordning, medan de söpo. Drängar som var kraftiga sökte i villervallan taga kungen tillfånga. Det var sådana som ej var med att rida. Men de som skulle skydda kungen voro på sin vakt. De sökte draga kungen ur hästen och släpa honom in på en loge. Lyckades det dem att få kungen in om logdörren, var truppen utan anförare och de måste genast rida till gillesgården, medan hela gillet blef endast ett virrvarr. Truppen blef utsatt för hån och åtlöje. Var kungen ett sådant viktigt styre, voro säkerhetsåtgärderna icke mindre. Under tiden de söpo å gården

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:59

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bengström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

179

höllo de båda lakejerna vid var sin sida i kungens arm så kraf-
tigt att det lyckades aldrig någon tillfångataga kungen. I gilles-
gården skulle kungen välja drottning. Pigorna ville ej gerna var
drottning af fruktan för att få behålla titeln. En piga som
ej var så nogräknad med titeln åtog sig mot lite ersättning upp-
draget. Man skulle binda för ögonen på kungen och pigorna stodo
runt om i en ring. Den kungen först fick fatt på blef drottning.
De togo den pigan och höll framför kungen, och han tof den de
utvalt.

ord som håller på att försvinna ur allmoge-
språket.

Han bli "drälld" = överbevisad

Hum e så hum "glis" = torr smuts. Veberöd.

Fingjahalm = råghalm. Söfvestad.

Bygghalm = kornhalm. do.

Fåren öna = lamma. do.

Soen har färjat = grisat do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:60.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

60

Ordspråk.

Den som gömmer till natta, gömmer till katta. Baldringe.
Den som har en stor mun, får ha en stark rygg. Högestad.

En historia.

På ett husförhör skulle en bonde infinna sig. Men svag i kristendomskunskapen gick han ett par dar förut till prästen för att få undervisning. Prästen skulle fråga bonden. Hur många personer är i guddomen? Bonden skulle svara: gud fader, gud son, gud den helige ande. På husförhöret frågade prästen. hur många personer är i guddomen? Bonden: Gud fader och gud den helige ande. Prästen: du glömde sonen: Bonden: han kommer här med kalfen. Prästen skulle ha en kalv i vedergällning för undervisningen. af: Sven Larsson f. 1892. Villie.

En rättegångshistoria.

En bonde hade en grissugga med 8 grisar. Hon gick bort och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 5033:61.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad:

Address: Stenberget

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27

Född år i

gjorde skada å en annans potatishög. Mannen blef förbittrad. Mannen släppte sin store hund. Han hetsade hunden på suggan och jaga henne hem. När suggan skulle genom lemmen till stian bet hunden svansen af suggan och tvenne grisar ihjäl. Egaren till hunden blef instämd till tinget. Domaren till vittnet. hur gick det till? Vittnet: om man tänker som så: jag är suggan och harr domaren är hunden: alle nämndemännen grisarne. Och jag är nere i grannens potatislycka. Jag bär mig illa åt: harr domaren blir hetsad på mig. Jag springer hem, herr domaren efter och jag ocj nämndemännen skulle genom svinalemmen, passa herr domaren på och bet rumpan af mig, och två af nämndemännen ihjäl.

En fin herre kom in i en järnvägskupé. En bondgubbe gick bort till honom: vad ser du genom dessa glasögon? För närvarande en åsna. Då sade bondmannen: då måste det bestämt vara spegelglas.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

66

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 9033:62.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad:

Adress: Stenberget

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27

Född år i

EN SAGA.

Nils och Furpan.

En bonde hade en kvinna som var mycket lat. Mannen förebrådde henne ständigt för detta hennes fel.

En dag beslöt Furpan visa sin man Nils, att hon kunde arbeta, ty mannen hade sgt tidigare till henne att hon kunde väl åtminstone spinna, lingarn; därför beslöt sig nu Furpan att sätta sig att karda och spinna linet. När mannen kom in om kvällen sade Furpan: här skall du få se, jag har spunnit en hel rull garn idag. Nästa dag om kvällen visa hon Nils samma garnrulle. Hon sade sig ha spunnit den rullen den dagen. Nils blef glad. När det så fortgått en tid sade Furpan. Jag måste gå till grannens och få varpat lingarnet. Furpan hade tidigare talat med grannkvinnan om att denna ville hjälpa henne att spela Nils ett spratt. Furpan: Nils, när du får ätit kan du taga garnsacken i förstugan och bära bort till grannens. Detta lovade Nils. Medan han åt gick Furpan ut och kröp i sacken och band den invändigt. Nils

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

62

ACC. N:R **M. 9033:63.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

63

tog säcken på ryggen och gick till grannens. Grannkvinnan: du kan sätta säcken i förstugan och komma in och få traktering tills Furpan kommer. Detta gjorde Nils och medan han satt vid bordet kröp Furpan ur säcken. Äfven hon blef bjuden. När de så ätit sade Furpan: Nils gå ut och ta in säcken. När Nils fick fatt i säcken var ett stycke garn kvar, av den första garnrullen. Nils: garnet är borta. Furpan: vad säger du? Har någon tagit garnet? Nils: ja. Furpan: du kunde tagit säcken in i stugan. Nils: ja, men jag kunde aldrig tänka att någon skulle stjäla garnet. Furpan: ja, det går inte att jag är flitig, ty du förstör ända alltmitt arbete. Nils gick sorgsen hem men traggade aldrig mer på henne för hennes lättja. Nu var det höst. Nils: när du får i ordning kan du dra dörren igen efter dig och gå ut och hjälpa mig på fältet. När Nils arbetat en tid, lyfte Furpan ena dörren utav band ett rep om den och kom ut på fältet och släpa dörren efter sig. Nils: varför släpar du dörren efter dig? Furpan: du sade ju att jag skulle draga dörren igen efter mig. Furpan lät dörren ligga och börja arbeta. Någon hade berättat att kungen skulle komma nära där förbi den dagen vid ett visst klockslag och slå läger vid ett

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:64.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

69

träd. Nils: skall vi gå och se kungen. Furpa: ja. De gingo och Furpa släpa dörren efter sig.

När hoffolket fick se Furpan komma släpande med en dörr efter sig blefvo de alla förskräckta. En präst var i sällskapet. Då alla trodde att det var troll-som kom sade kungen till prästen: du som är en helig man måste gå bort, trollen till mötes och läsa bort dem. Prästen gick. Prästen: är det troll eller är det kristna människor? Furpan: räck ut din tunga. Prästen räckte ut tungan. Furpan skar en bit utaf. Då blef prästen förskräckt och sprang mot hoffolket. Kungen: var det troll, eller var det kristna människor? Prästen som mistat något af tungan kunde endast svara bla, bla. Nu trodde alla att prästen blifvit förtrollad och alla flydde från alltsammans och Nils och Furpan gick dit och satte sig att äta. Sedan togo de den dyrbara servisen med sig hem och blevo rika personer. - Jag har glömt vem som har berättat denna saga. den 17-11-1926. Bm.

Skriv endast på denna sida!